

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Health en Wellness Werfhout, gemeente Montferland

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

8 juli 2010 / rapportnummer 2434-29

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

Werfhout VOF i.o. heeft het voornemen om een recreatie- en gezondheidspark te ontwikkelen met een hoog kwaliteitsniveau nabij de zandwinlocatie bij Didam. Voor de besluitvorming over het bestemmingsplan wordt een procedure voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen. De gemeenteraad van de gemeente Montferland is bevoegd gezag.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een beschrijving van de inrichting van het park: de bungalows, overige voorzieningen, de verkeersontsluiting en de aansluiting op het regionale recreatieve netwerk;
- informatie over een optimale landschappelijke- en cultuurhistorische inpassing van het park in het plangebied;
- een beschrijving van de milieueffecten van het park zowel tijdens de aanleg- als in de gebruiksfase;
- een beschrijving van eventueel optredende effecten op de nabijgelegen ecologische hoofdstructuur (EHS) en van de wijze waarop in het project kansen voor natuurontwikkeling worden benut;
- inzicht in een duurzame ontwikkeling van het plangebied.

Verder moet het MER een publieksvriendelijke samenvatting bevatten met voldoende onderbouwend kaart- en beeldmateriaal.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail aan welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

2. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

2.1 Achtergrond en doel

In hoofdstuk 2 van de startnotitie wordt ingegaan op de achtergrond en de doelstellingen van het voornemen. Werk deze in het MER verder uit. Ga daarbij specifiek in op:

- vraag naar en aanbod van de verblijfsrecreatieve voorzieningen in de regio, ga hierbij ook in op initiatieven in de omgeving;
- het aantal te realiseren bungalows en overige voorzieningen, de bandbreedte waarbinnen het aantal woningen kan variëren en welke factoren hierbij een rol spelen.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *zienswijzen*.

2.2 Beleidskader en besluitvorming

De startnotitie gaat in op het beleidskader en de wet- en regelgeving die relevant zijn voor het voornemen.² Geef in het MER aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten hieruit voortkomen en wat de consequenties voor (onderdelen van) het voornemen zijn. Besteed daarbij ook aandacht aan het beleid vanuit het waterschap voor de zandwinplassen.

3. VOorgenomen Activiteit en Alternatieven

3.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit betreft het ontwikkelen van een recreatie- en gezondheidspark, dat zowel rendabel moet zijn als de ruimtelijke kwaliteit van het gebied moet vergroten. Beschrijf in het MER:

- de ontwerputgangspunten:
 - welke activiteiten waar in het plangebied mogelijk gaan worden en welke delen hiervan openbaar toegankelijk³ zijn;
 - welke gebouwde voorzieningen op het terrein worden gepland en waar deze zijn gelegen. Maak hierbij een onderscheid tussen de verschillende functies zoals vakantiebungalows, gezondheids- en wellnessvoorzieningen, dagrecreatie, parkeervoorzieningen en overige bebouwing/verharding. Motiveer de omvang van het gebouwde programma en de omvang van de bungalows;
 - wat de doelstellingen zijn voor de ruimtelijke kwaliteit van het park;
 - welk niveau van duurzaamheid wordt nagestreefd bij de ontwikkeling van de gebouwde voorzieningen.
- de aanleg van het park:
 - de inpassing van het ontwerp in het huidige landschap;
 - de omgang met cultuurhistorische (archeologische) waarden tijdens ontwerp en aanleg;
 - de inrichting van de waterhuishouding (hoeveelheid open water, de maatregelen die genomen worden om een goede waterkwaliteit te bevorderen en het al dan niet toepassen van drainage);
 - de verbinding met het externe recreatieve netwerk voor wandelen, fietsen en ruitrecreatie;
 - de benutting van potenties voor natuurontwikkeling en natuurbeleving in het plangebied (in de plassen en in de groene delen van het park zelf) en bij de verbindingen met het externe recreatieve netwerk, afgestemd op de nabijgelegen EHS;
 - het grondverzet, -balans en eventueel -transport;
 - de fasering van de aanleg.
- de beoogde verkeers- en parkeervoorzieningen:
 - de verwachte bezoekersaantallen per dag, per week en per jaar;
 - de ontsluiting van het gebied per auto, langzaam verkeer, en openbaar vervoer, alsmede de parkeerbehoefte;
 - de aanwezige en aan te leggen infrastructuur en parkeerplaatsen, en de fasering van de aanleg daarvan.

² Zie hiervoor ook de zienswijze van Waterschap Rijn en IJssel (nr. 4 in de lijst van ontvangen inspraakreacties in bijlage 2 van dit advies).

³ De Commissie adviseert om het aspect recreatie uit te splitsen in 'toerisme' en 'recreatie'. Bij toerisme ligt de nadruk op particuliere investeringen die op commerciële basis moeten worden terugverdiend en bij 'recreatie' ligt de nadruk op publiek toegankelijke voorzieningen die 'om niet' beschikbaar komen.

De Commissie adviseert verder om in het MER in te gaan op het beheer en de exploitatie van de recreatiebungalows. Hierbij is van belang dat wordt ingegaan op de waarborgen die (semi-)permanente bewoning van de bungalows beletten en het duurzaam beheer en gebruik van de bungalows.

3.2 Alternatief

In de startnotitie wordt aangegeven dat in het MER één alternatief zal worden opgenomen wat tevens het voorkeursalternatief is. Het alternatief wordt geoptimaliseerd op basis van een vergelijking tussen de maatgevende kenmerken (hierbij wordt ingegaan op onder andere archeologie, geluid en externe veiligheid) en het basisontwerp. De Commissie adviseert om daarnaast in het ontwikkelproces aandacht te besteden aan:

- de benutting van potenties voor natuurontwikkeling en natuurbeleving in het plangebied (in plassen en in de groene delen van het park zelf) en bij de verbindingen met het externe recreatieve netwerk, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van een goede verbinding (ecologisch en recreatief) tussen het plangebied en landgoed de Bijvanck;
- duurzaam bouwen en beheren, bijvoorbeeld door toepassen van duurzame materialen, energiezuinig bouwen (waarbij in ieder geval moet worden gekeken naar isolatiemogelijkheden, de productie van duurzame energie) en inzet op duurzaam waterbeheer. Zie bijvoorbeeld het milieukeurmerk Green Key;
- het realiseren van een goede waterkwaliteit in de plassen en sloten van het park;
- minimalisatie van de aanleghinder (duur en intensiteit).

De Commissie wijst er op dat het per 1 juli 2010 (inwerkingtreding Wet modernisering m.e.r.) geen wettelijk inhoudsvereiste meer is om een meest milieuvriendelijk alternatief (mma) op te nemen in het MER. Wel moet nog steeds het volledige spectrum aan milieuvriendelijke oplossingen verkend worden. Daarnaast is het verplicht om mitigerende en compenserende maatregelen te beschouwen in het MER.

3.3 Referentie

Beschrijf de referentiesituatie conform de startnotitie. De Commissie wijst erop dat onder de 'autonome ontwikkeling' wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

Naast het beschrijven van de bovenstaande referentiesituatie adviseert de Commissie ook in te gaan op het Via15-project welke is opgenomen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) maar waarover nog geen concrete besluiten zijn genomen. Dit project kan een aanzienlijke invloed hebben op het plangebied van het recreatie- en gezondheids-park.⁴

⁴ Zie hiervoor ook de zienswijze van Rijkswaterstaat Oost-Nederland (nr. 2 in de lijst van ontvangen inspraakreacties in bijlage 2 van dit advies).

4. BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN

4.1 Algemeen

Hoofdstuk 5 van de startnotitie geeft een goede aanzet voor de beschrijving van de milieugevolgen van het voornemen. Werk de milieugevolgen conform de startnotitie verder uit. Hierbij is het van belang dat de verschillende aspecten (bodem, water, natuur en landschap) in samenhang worden beschreven. In aanvulling op hoofdstuk 5 van de startnotitie heeft de Commissie nog de volgende opmerkingen voor de uitwerking in het MER.

4.2 Natuur

Algemeen

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben voor de natuur. Het is belangrijk dat op hoofdlijnen een algemeen beeld wordt geschetst van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten op de natuur in het studiegebied. Beschrijf de effecten op het nabijgelegen EHS-gebied landgoed de Bijvanck. Geef aan voor welke habitats en soorten (aanzienlijke) gevolgen te verwachten zijn, zo mogelijk kwantitatief. Ga daarbij in op:

- Vernietiging van het leefgebied door bijvoorbeeld ruimtebeslag;
- Verstoring door recreatie;
- Verdroging of vernatting door verandering van de waterhuishouding.

Beschrijf de mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen. Beschrijf tevens welke kansen er zijn voor de ontwikkeling van natuurlijke habitats en soorten in de groene delen, de diepe plassen en sloten in het park. Beschrijf welke habitats en soorten tot ontwikkeling worden gebracht en in hoeverre deze bijdragen aan de natuurbeleving en versterkend kunnen uitwerken op de omliggende EHS.

Beschermde gebieden

Neem in het MER duidelijke kaarten op waarop het aangrenzende EHS-gebied en verbindingzones en de ligging van het plangebied duidelijk staan aangegeven. Maak met de kaarten de afstanden van de voorgenomen activiteit tot de beschermde gebieden duidelijk. Beschrijf op hoofdlijn de doelen die voor de beschermde gebieden geformuleerd zijn en die relevant zijn voor het studiegebied.

Beschrijving van de natuur in de beschermde gebieden is relevant voor zover daarin effecten kunnen optreden als gevolg van de parkaanleg en inrichting (droge en natte delen). Omdat de voorgenomen activiteit niet samenvalt met beschermde gebieden, gaat het om effecten op afstand. Denkbaar zijn bijvoorbeeld effecten via de hydrologie, verstoring door recreatie, foerageermogelijkheden in het huidige plangebied en mogelijk via de migratiemogelijkheden van dieren en planten. Analyseer deze effecten, beschrijf welke habitats, planten en dieren erdoor beïnvloed kunnen worden en waar deze voorkomen. Beschrijf voor het voorkeursalternatief het effect op de EHS. Beschrijf zo nodig welke mitigerende en eventueel compenserende maatregelen moeten worden genomen om de gevolgen te beperken of te voorkomen.

In de effectbeschrijving is onderscheid van belang tussen de effecten van de voorgenomen activiteit na realisatie en de effecten van de werkzaamheden in de aanlegfase.

Plangebied soortenbescherming

Beschrijf welke soorten in het plangebied te verwachten zijn die op grond van de Flora- en faunawet beschermd zijn, en geef aan tot welke categorie ze behoren. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen op de standplaats (planten) of het leefgebied (dieren) van deze soorten en bepaal in hoeverre verbodsbepalingen mogelijk worden overtreden. Beschrijf mitigerende maatregelen die de eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.3 Cultuurhistorie⁵ en landschap

Beschrijf en waardeer in het MER de cultuurhistorische- en landschappelijke waarden in het plangebied, zowel vlak-, lijn- als puntelementen.⁶ Beschrijf ook de visueel-ruimtelijk belangrijke zichtlijnen en oriëntatiepunten.

Presenteer in het MER:

- een beschrijving van eventuele beperkingen, randvoorwaarden of kansen die de cultuurhistorische- en landschappelijke waarden opleveren voor de te ontwikkelen activiteit. Ga hierbij tevens in op de gevolgen voor archeologische waarden van mogelijke grondwaterstandveranderingen (tijdens en na bouwwerkzaamheden) en graafwerkzaamheden;
- een beschrijving hoe de nieuwe inrichting/activiteit optimaal cultuurhistorisch en landschappelijk kan worden ingepast;
- een visualisatie van de toekomstige inrichting;
- eventuele mitigerende en/of compenserende maatregelen.

4.4 Bodem en water

Geef voor de effecten op bodem en water inzicht in:

- de geohydrologische opbouw van het studiegebied (scheidende lagen, wattervoerende pakketten);
- de freatische grondwaterstanden en stijghoogtes;
- de diepte van de waterwinputten, het optreden van stratificatie;
- het voorkomen van kwel en infiltratie;
- het oppervlaktewatersysteem (sloten en peilen);
- de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, met name N en P gehalten;
- indien beoogd wordt de zwemwaterfunctie in de plas te realiseren, geef dan aan hoe de waterkwaliteit en de veiligheid zich verhouden tot de provinciaal gehanteerde zwemwaterkwaliteitsnormen.

Geef aan welke hydrologische maatregelen genomen worden (denk aan sloten of eventuele verbinding tussen de twee putten). Beschrijf tevens welke gevolgen dat heeft op bovenstaande parameters. Ga in het bijzonder in op eventuele effecten op de grondwaterstanden in het EHS gebied de Bijvanck.

⁵ Onder 'cultuurhistorie' wordt in dit advies verstaan zowel historisch-(steden)bouwkundige en historisch-geografische als archeologische elementen (meestal ondergronds).

⁶ Ga hierbij ook in op de Landeweer in het zuiden van het plangebied, een van oorsprong middeleeuwse beschermings- en markeringswal.

4.5 Woon- en leefmilieu

Luchtkwaliteit

In de startnotitie is al ingegaan op luchtkwaliteit. Om het voorkeursalternatief met de referentiesituatie te kunnen vergelijken is het noodzakelijk om de effecten op de luchtconcentraties van fijn stof (PM₁₀ en PM_{2,5}) en NO₂ te beschrijven, ook onder de grenswaarden.⁷ Daarbij kan gebruik worden gemaakt van berekeningen die voldoen aan de Regeling Beoordeling Luchtkwaliteit 2007. Presenteer de resultaten van de berekeningen met verschilcontourenkaarten⁸ en geef per contour de hoeveelheid en ligging van gevoelige objecten.

Geluid

Beschrijf de geluidbelasting door het wegverkeer voor de referentiesituatie (nulalternatief) en het voorkeursalternatief. Presenteer de geluidbelasting met een geluidcontourenkaart in stappen van 5 dB(L_{den}).

Geur

De activiteit vindt plaats in een landbouwgebied. In de startnotitie wordt aangegeven dat in het MER zal worden beschreven wat de invloed van de ontwikkeling is op de landbouw. De Commissie adviseert om daarbij ook in te gaan op de mate van geurhinder.⁹

5. OVERIGE ASPECTEN

5.1 Vergelijking voorkeursalternatief met referentiesituatie

Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop de positieve en negatieve effecten van de voorgenoemde activiteit verschillen van de referentiesituatie. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

5.2 Leemten in milieu-informatie

Geef aan over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Beschrijf welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is. In het MER moet duidelijk worden gemaakt welke consequenties de kennisleemten en onzekerheden hebben voor het besluit. Geef een indicatie in hoeverre en op welke termijn de informatie beschikbaar zou kunnen komen.

⁷ Ook onder de huidige luchtkwaliteitsgrenswaarden kunnen nog aanzienlijke gezondheidseffecten optreden.

⁸ Gebruik hiervoor klassenbreedtes van 1,0 µg/m³ of minder, indien klasserende van 1,0 µg/m³ onvoldoende onderscheidend is.

⁹ Zie hierover ook de zienswijze van de heer R.T.A.J. Derksen (nr. 3 in de lijst van ontvangen inspraakreacties in bijlage 2 van dit advies).

5.3 Evaluatieprogramma

Het bevoegd gezag moet bij het besluit aangeven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling om in het MER al een aanzet voor een evaluatieprogramma te geven en daarbij een verband te leggen met de geconstateerde leemten in informatie en onzekerheden.

5.4 Vorm en presentatie

Denk bij de vorm en presentatie van het MER aan:

- het zo beknopt mogelijk houden van het MER, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- het opnemen van een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst op te nemen;
- het gebruik maken van recent kaartmateriaal, het goed weergeven van topografische namen en het toevoegen van een duidelijke legenda.

5.5 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en zodanig worden voorzien van illustratiemateriaal dat het als geheel een goede afspiegeling vormt van de inhoud van het MER en de keuzes die voorliggen ter besluitvorming.

BIJLAGE 1: Projectgegevens richtlijnenfase besluit-m.e.r.

Initiatiefnemer: Werfhout VOF i.o.

Bevoegd gezag: Gemeenteraad van de gemeente Montferland

Besluit: Bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r. C10.1

Activiteit: ontwikkeling van een recreatie- en gezondheidspark

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Montferland Journaal van: 4 mei 2010

ter inzage legging startnotitie: 6 mei 2010 tot en met 17 juni 2010

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 4 mei 2010

richtlijnenadvies uitgebracht: 8 juli 2010

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

drs. M.A. Kooiman

H.C. Kromhout

drs. Y.J. van Manen

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)

drs. J.P. Siedsma (secretaris)

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie en relevante omstandigheden legt de Commissie in de meeste gevallen een locatiebezoek af.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Startnotitie milieueffectrapportage Health en Wellness Werfhout, gemeente Montferland, Oranjewoud, april 2010;
- Haalbaarheidsstudie Wellness Resort Montferland, Van Gent Van der Reest Adviseurs in recreatiemanagement, september 2008;
- Toeristisch-recreatief ontwikkelingsplan Montferland, ZKA Consultants & Planners, januari 2007.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuumstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. RCE, Amersfoort
2. Rijkswaterstaat Oost-Nederland, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Arnhem
3. de heer R.T.A.J. Derksen, Didam
4. Waterschap Rijn en IJssel, Doetinchem
5. de heer F. Vermeulen, Didam
6. Vitens Gelderland, Arnhem

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Health en Wellness Werfhout, gemeente Montferland

Werfhout VOF i.o. heeft het voornemen om een recreatie- en gezondheidspark te ontwikkelen met een hoog kwaliteitsniveau nabij de zandwinlocatie bij Didam. Voor de besluitvorming over het bestemmingsplan wordt een procedure voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen.

ISBN: 978-90-421-3091-3

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

